

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.
2024/2025 учебный год. 7 класс

Время проведения – 150 минут
Максимальный балл – 50

Текста вулӑр та хушнӑ ёсене тӑвӑр.

Ытла та хӑхӑм Чӑваш ҫӑр-шывӑ! Вӑл ҫав тери хитре улӑхсемпе, вӑрмансемпе пуян. Вӑрмансенче тӑрлӑ йывӑҫ ӱсет: юман ҫӑка ӑвӑс хыр йӑлме шӑшкӑ вӑрене йӑмра хурама чӑрӑш. Ҫут тӑнчере тӑван ҫӑртен хакли тата мӑн пур-ши?

1. Текста чарӑну паллисене тӑрӑс лартса ҫырса илӑр. Запятойсене мӑншӑн лартнине ӑнлантарӑр.
2. Пӑр ӑнлавах пӑлтерекен, анчах тӑрлӑрен илтӑнекен сӑмахсене мӑн теҫҫӑ? Ҫавӑн пек сӑмахсем текста пур-и? Текстран вӑсене ҫырса илӑр, вырӑсла куҫарӑр.
3. Текстран йывӑҫ ячӑсене ҫырса илӑр, вырӑсла куҫарӑр.
4. Мӑнле пуплев пайне глагол теҫҫӑ? Текстра глагол тупӑр та унӑн кашни пӑлтерӑшлӑ пайне (тымарне, аффикссене) палӑртса тухӑр. Сӑмах тӑпне кӑтартӑр.
5. Текстран сасӑ шучӑ сас палли шутӑнчен ытларах сӑмаха(сене) ҫырса илӑр. Ҫырса илнӑ сӑмахсенче миҫе сас палли, миҫе сасӑ пулнине палӑртӑр.
6. Ваттисен сӑмахӑсене вӑҫлӑр.
Нумай пӑтӑ, сахал ҫитӑ, ...?
Ҫӑрте малта пыр,
Этем пурте пӑр: вырӑс та,
Халӑх хушшинче упӑ та
Ырӑ ҫынна ырӑ ятпа асӑнаҫҫӑ,
7. Ҫӑл ту ҫинче вӑт хӑва тупмалли юмахӑн тупсӑмне тупӑр.
8. Мӑн вӑл эпиграмма?
9. Ҫак йӑркесем хӑш хайлавран? Авторӑн хушамачӑпе ятне ҫырӑр.
Йытӑ ячӑ мӑнле-ши?
Пурӑнать Тури Юманлӑх
Салинче Петров Атнер...
Пур ун йытӑ
(... ятлӑ!),
Шурӑ юр пек шурӑскер.
10. „Кам вӑл Ҫеҫпӑл?“ темӑна уҫса парса калӑпӑшӑпе пысӑках мар хайлав ҫырӑр.

**Задания для муниципального этапа республиканской
предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и
литературе.**

2024/2025 учебный год. 8 класс

Время проведения – 150 минут
Максимальный балл – 50

Текста вулӑр та хушнӑ ёсене тӑвӑр.

*Пирӗн республикара вӑрмансем те нумай. Унта тӑрлӑ йышши
тискер кайӑк чылай пурӑнать. Атӑлла Сӑр тӑрӑхӗнчи вӑрмансенче эсӗ
мулкачпа (тилӗ) пӑшипе пӑлана упапа кашкара пакшапа арлана хир
сыснипе сӑлевӗсӗ асӑрхама пултаратӑн.*

1. Текста чарӑну паллисене тӑрӑс лартса, скобкари сӑмаха пару
падежӗнче лартса ҫырса илӗр. Запятыйсене мӗншӗн лартнине
ӑнлантарӑр.

2. Пӗр ӑнлавах пӗлтерекен, анчах тӑрлӑрен илтӗнекен сӑмахсене
мӗн теҫсӗ? Ҫавӑн пек сӑмахсем текста пур-и? Текстран вӗсене ҫырса
илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

3. Текстран тискер кайӑк ячӗсене ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

4. Текста 2-мӗш сӑпатри глагола тупӑр та унӑн кашни
пӗлтерӗшлӗ пайне (тымарне, аффикссене) палӑртса тухӑр. Сӑмах тӗпне
кӑтартӑр.

5. Скобкари япала ятне пару падежӗнче тепӗр хут ҫырӑр, мӗншӗн
апла ҫырнине ӑнлантарӑр

6. Ваттисен сӑмахӗсене вӗҫлӗр.

Ыр ут хыҫҫӑн

Ятлӑ ҫынна

Ыр лашана пӗр пушӑ,

Ялан ӑспа ҫӳресен

Юлташсӑр ҫын

7. *Ват асаттен вӑрманӗнче питӗ тарӑн нӑхреп пур тупмалли*
юмахӑн тупсӑмне тупӑр.

8. *Мӗн вӑл элеги?*

9. Ҫак йӑркесем хӑш хайлавран? Авторӗн хушамачӗпе ятне, ашшӗ
ятне, псевдонимне ҫырӑр.

Ҫӑр чӑмарӗн пӗр чӑптӑмӗ эпир,

Тымарсемпе тӗнче кӑкне тытатпӑр.

10. „Кам вӑл Ҫеҫпӗл?“ темӑна уҫса парса калӑпӑшӗпе пысӑках мар
хайлав ҫырӑр.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.

2024/2025 учебный год. 9 класс

Время проведения – 180 минут
Максимальный балл – 50

Текста вулӑр та хушнӑ ёсене тӑвӑр.

Чӑваш ҫӗр-шывне анӑ улӑхсем симӗс вӑрмансем юхан шывсем таса ҫӑл куҫсем хитрелетеҫҫӗ. Пирӗн тавралӑх кайӑксемпе те пуян. Вӑрмансемпе уйсемпе ҫӑренӗ чух эсӗ хурчка тӑрна пӑрчӑкан шӑнкӑрч ула такка тата ытти кайӑксене асӑрхама илтме пултаратӑн. Вӗсем пурте пирӗн таврана илемлетсе тӑраҫҫӗ.

1. Текста чарӑну паллисене тӗрӗс лартса ҫырса илӗр. Запятойсене мӗншӗн лартнине ӑнлантарӑр.

2. Пӗр ӑнлавах пӗлтерекен, анчах тӗрлӗрен илтӗнекен сӑмахсене мӗн теҫҫӗ. Ҫавӑн пек сӑмахсем текста пур-и? Текстран вӗсене тӗп формана лартса ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

3. Текстран кайӑк ячӗсене ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

4. Текста 2-мӗш сӑпатри глагола тупӑр та унӑн кашни пӗлтерӗшлӗ пайне (тымарне, аффиксене) палӑртса тухӑр. Сӑмах тӗпне кӑтартӑр.

5. Текстран сасӑ шучӗ сас палли шутӗнчен ытларах сӑмаха(сене) ҫырса илӗр. Ҫырса илнӗ сӑмахсенче миҫе сас палли, миҫе сасӑ пулнине палӑртӑр.

6. Ваттисен сӑмахӗсене вӗҫлӗр.

Саккӑрӑн авӑн ҫапма лайӑх,

Пӗр ҫын утать – йӗр юлат,

Пӗри вӑрмана,

Пур пӗрле,

Вӑрлаканӑн пӗр ҫылӑх,

7. Ҫутӑ кӑлӗ ҫинче ҫӑллӗ ту тупмалли юмахӑн тупсӑмне тупӑр.

8. Мӗн вӑл ода?

9. Ҫак йӗркесем хӑш хайлавран? Авторӗн псевдонимне ҫырӑр, куҫаруҫине палӑртӑр.

Вӗреннӗ ҫынсем пур ёҫре те хастар,

Пӗлӱсӗр этем кӑрес ҫук пархатар.

Ҫӑрет халӑхра кун пирки пӗр сӑмах:

„Пачах вӗренмен тӗк – вӑл чыссӑр ухмах“.

10. „Кам вӑл Ҫеҫпӗл?“ темана уҫса парса калӑпӑшӗпе пысӑках мар хайлав ҫырӑр.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.

2024/2025 учебный год. 10 класс

Время проведения – 180 минут

Максимальный балл – 50

Текста вулӑр та хушнӑ ёҫсене тӑвӑр.

Чӑваш ҫӑр-шывӑ урлӑ анлӑ та пысӑк Атӑл сарлака Сӑрпа ҫаврӑнса юхакан Ҫавал Кӗтне Энӗш тата ытти юхан шывсем юхаҫҫӗ. Вӗсен ытарма ҫук ҫыранӗсенче чӑваш ялӗсемпе хулисем вырнаҫнӑ. Ялӗсем вара хитре пуян вӑрман пекех йывӑҫлӑ пахчаллӑ. Ачасем ҫу каҫипех юхан шывсенче шыва кӗреҫҫӗ ишме вӗренеҫҫӗ пулӑ тытаҫҫӗ.

1. Текста чарӑну паллисене тӑрӑс лартса ҫырса илӗр. Запятыйсене мӗншӗн лартнине ӑнлантарӑр.

2. Пӗр ӑнлавах пӗлтерекен, анчах тӑрлӑрен илтӗнекен сӑмахсене мӗн теҫҫӗ. Ҫавӑн пек сӑмахсем текста пур-и? Текстран вӗсене ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

3. Текстран юхан шыв ячӗсене ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

4. Текста иртнӗ причастии тупӑр та унӑн кашни пӗлтерӗшлӗ пайне (тымарне, аффикссене) палӑртса тухӑр. Сӑмах тӗпне кӑтартӑр.

5. Текстран сасӑ шучӗ сас палли шутӑнчен ытларах сӑмаха(сене) ҫырса илӗр. Ҫырса илнӗ сӑмахсенче миҫе сас палли, миҫе сасӑ пулнине палӑртӑр.

6. Ваттисен сӑмахӗсене вӗҫлӗр.

Вӑрӑ пуҫӗ ҫинче

Тӑшман йӑпӑлтатса хур тӑвать,

Пӗлмесен – пӗр сӑмах,

Тухман ҫын тухсан

Ҫын валли шӑтӑк ан чав,

7. Пӗр май пӑхсан – курӑнать, тепӗр май пӑхсан – курӑнмасть тупмалли юмахӑн тупсӑмне тупӑр.

8. Мӗн вӑл халал? Эсир мӗнле паллӑ ҫыннӑн халалне шкулта вӗреннӗ? Халал ятне, авторӑн ятне, ашшӗ ятне, хушаматне ҫырӑр.

9. Ҫак йӗркесем хӑш хайлавран? Авторне палӑртӑр.

Ман пурлӑхӑм чух, пин ылтӑнӑм ҫук,

Нумай кирлӗ мар тӑван пӗрле чух.

Нумай та пӗтет, сахал та ҫитет.

Тату пурнӑҫа элле мӗн ҫитет?

Пурри вӑл – пӗрле, ҫукки – ҫурмалла,

Тата, тӑвансем, мӗнле пулмалла?

10. „Кам вӑл Ҫеҫпӗл?“ темӑна уҫса парса калӑпӑшӗпе пысӑках мар хайлав ҫырӑр.

Задания для муниципального этапа республиканской предметной олимпиады школьников по чувашскому языку и литературе.

2024/2025 учебный год. 11 класс

Время проведения – 180 минут

Максимальный балл – 50

Текста вулӑр та хушнӑ ёҫсене тӑвӑр.

Чӑваш Республикин тӑп хули – Шупашкар. Вӑл республикӑри чи ватӑ хула. Ытти ватӑ хуласен шутне Улатӑр Ҫӗрпӗ Сӗнтӗрвӑрри кӑреҫҫӗ. Республикӑра тата ҫакӑн пек хуласем пур: Ҫӗнӗ Шупашкар Ҫӗмӗрле Етӗрне Куславкка тата Канаш.

Ҫӗллӗ тӗкме е чул хӗме тытса ҫавӑрнӑ ҫынсем пурӑнакан вырӑна ёлӗк хула тенӗ. Ун чухне хулара ялан тенӗ пекех ытларах вырӑссем пурӑннӑ. Вӗсем тӗрлӗ япала ӑсталанӑ суту-илӗ тунӑ. Шупашкар Ҫӗрпӗ Етӗрне Сӗнтӗрвӑрри хулисем вырнаҫнӑ вырӑнта авал чӑваш ялӗсем пулнӑ.

1. Текста чарӑну паллисене тӗрӗс лартса ҫырса илӗр. Запятойсене мӗншӗн лартнине ӑнлантарӑр.

2. Пӗр ӑнлавах пӗлтерекен, анчах тӗрлӗрен илтӗнекен сӑмахсене мӗн теҫҫӗ. Ҫавӑн пек сӑмахсем текста пур-и? Текстран вӗсене ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

3. Текстран пайӑр ятсене ҫырса илӗр, вырӑсла куҫарӑр.

4. Текста япала ячӗ ҫумне сӑмах тӑвакан икӗ аффикс хушӑнса пулнӑ сӑмаха тупӑр та унӑн кашни пӗлтерӗшлӗ пайне (тымарне, аффикссене) палӑртса тухӑр. Сӑмах тӗпне кӑтартар.

5. Текстран сасӑ шучӗ сас палли шутӑнчен ытларах сӑмаха(сене) ҫырса илӗр. Ҫырса илнӗ сӑмахра(сенче) миҫе сас палли, миҫе сасӑ пулнине палӑртӑр.

6. Ваттисен сӑмахӗсене вӗҫлӗр.

Паракантан ил,

Кӗр пуҫтарать,

Касма ҫӑмӑл,

Вӑрман пек пуянни ҫук,

Ҫӗвӗҫӗн сӑхманӗ ҫӗтӗк,

7. Пӗр тӑвайккинче икӗ шӑтӑк алтӑр ларать тупмалли юмахӑн тупсӑмне тупӑр.

8. Мӗн вӑл пехил?

9. Ҫак йӗркесем хӑш хайлавран? Авторӑн ятне, ашшӗ ятне, хушаматне, псевдонимне палӑртӑр.

Тӑван ҫӗршыв, е сан та вӑю пӗтрӗ?

Е чӑваш чӗлхин хӑват ҫӗтрӗ?

Е ют чӗлхесем ӱснӗ майӗ

Чӑваш чӗлхи ҫӗтсе, пӗтсе кайӗ?

Е чӑваш ҫынни, чӑваш ялӗ

Сарлака ҫӗр ҫинчен ҫухалӗ?...

10. „Кам вӑл Ҫеҫпӗл?“ темӑна уҫса парса калӑпӑшӗпе пысӑках мар хайлав ҫырӑр.